Digitala verktyg för litteracitetsundervisning

En lista för lärare som undervisar elever i sfi och svenska som andraspråk på grundläggande nivå

Helena Mehrstedt och Ivana Eklund

2016-11-27

Detta dokument innehåller en lista över digitala och webbaserade verktyg som lämpar sig för grundläggande läs- och skrivundervisning. Den riktar sig till lärare inom kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare respektive i svenska som andraspråk på grundläggande nivå.

Innehåll

Inledning ... 3
Skriva med talsyntes ... 4
Skolstil 2 ... 4
Dikteringsfunktion ... 5
Ordinlärning, stavning, läsning ... 6
Bitsboard ... 6
Quizlet ... 7
hejsvenska.se ... 8
Läs-, skriv- och uttalsträning ... 9
Se bokstavsljuden ... 9
Alfavux ... 9
LäsKod ... 10
Knäck läskoden ... 11
Trädet ... 11
Uttal.se ... 12
Röstinspelning ... 13
Voicer - Sound Recorder ... 13
Skapa multimodala genomgångar med skärminspelning ... 13
Explain Everything ... 13
Educreations ... 14
Screencast-O-Matic ... 15
QR-koder för koppling till digitalt innehåll ... 16
Om QR-koder i undervisningen ... 16
QR Code Reader ... 17
Cloud QR ... 17
Skapaqrkod.se ... 18
Bloggen i undervisningen ... 19
Wordpress ... 19
Blogger ... 19
Weebly ... 20
Skapa multimodala berättelser ... 21
Spark Video ... 21
Book Creator ... 21
iMovie ... 22
YouTube ... 23

Skapa filmer med animeringar och avatarer 24
Tellagami 24
Skapa interaktiva anslagstavlor 25
Padlet 25
Skapa interaktiva övningar för formativ bedömning 26
Kahoot 26
whiteboard.fi 26
Hitta bilder 27
Dela och lagra digitalt innehåll 28
AirDrop 28
Qikshare 28
Dropbox 29
Andra typer av digitala resurser 30
sfa.nu 30
Digitala spåret 31
skolplus.se 31
elevspel.se 32
Wikiversity: Digitala verktyg för språkutveckling 32
Musixmatch 33
Lexin 33
Google translate 34
Pinterest 34

Inledning

Vi har tagit fram en lista på digitala och webbaserade verktyg (appar för surfplattor och smarta mobiler samt hemsidor) som lämpar sig för grundläggande läs- och skrivundervisning inom sfi och svenska som andraspråk på grundläggande nivå. En del appar/verktyg är gratis medan andra kostar pengar. Vi har valt att inte nämna några eventuella priser i vår lista (priser kan ju ändras över tid), men däremot informerar vi om inköps-/nedladdningsställen. Vi informerar också tydligt om verktyget är en app eller en webbsida (då fungerar verktyget både på en Mac och på en pc).

När det gäller appar för surfplattor och smarta mobiler, har det betydelse om du använder Apple-baserade enheter (t.ex. iPad, iPhone med operativsystemet iOS i grunden) eller Google-baserade enheter (t.ex. mobiler eller surfplattor av märket Sony, Samsung eller Nexus med operativsystemet Android i grunden). Appar för iPad och iPhone hittar man i nätbutiken App Store (för Apple) medan appar för Android hittar man i nätbutiken Google Play (för Android). I den mån vi vet har vi skrivit om appen finns för iPad/iPhone eller Android eller båda.

För att göra det lättare att orientera sig i listan och för att underlätta sökandet efter ett visst verktyg, har vi delat upp apparna/verktygen i grupper efter användningsområde (t.ex. skriva med talsyntes, uttalsträning eller ljudinspelning).

Vi är fullt medvetna om att listan inte på något sätt är uttömmande, utan vårt fokus har legat på appar/verktyg som vi av erfarenhet vet används av många lärare regelbundet och det kan därmed sägas att de utgör ett slags baskit. Vi själva skulle inte längre kunna föreställa oss vår undervisning utan flertalet av dem.

Lycka till och ha så roligt med det digitala lärandet i klassrummet! Vi hörs och ses i de sociala medierna.

- Ivana Eklund, sfi-lärare på studieväg 1, Komvux, Eskilstuna kommun. Författare till boken *Webbaserad alfabetisering* (Natur & Kultur, 2016)
- Helena Mehrstedt, sfi-lärare på studieväg 1, Centrum för Vuxenutbildning, Sundbyberg. Initiativtagare till Sfibloggen (www.sfibloggen.se)

Skriva med talsyntes

Skolstil 2

Skolstil 2 är en enkel och användarvänlig ordbehandlare med ett läsvänligt teckensnitt. Appen har en inbyggd talsyntes, dvs. eleven kan höra bokstavljuden, orden och meningarna upplästa. *Skolstil 2* passar i alla sammanhang där man skriver/skriver av texter på svenska och/eller på modersmålet.

Bokstavsljud, uppläsningsfunktion, rättstavningshjälp, teckenstorlek och teckenfärg kan ställas in i inställningar, liksom läshastighet på uppläsningen. Absoluta nybörjare kan även få hjälplinjer för sitt skrivande och till och med skrivanvisningar för svenska bokstäver och övningsblad utskrivna på papper för att kunna träna handskrift.

Genom att infoga andra tangentbord än det svenska kan appen med fördel användas inom modersmålsundervisningen eller för parallell skrivning på svenska och modersmålet, t.ex. ordlistor eller översättningar av egna texter.

Du kan dela texter skrivna i *Skolstil 2* som en textfil eller en pdf-fil och öppna dem med hjälp av andra digitala verktyg på andra surfplattor eller på datorn (läs mer i avsnittet *Dela och lagra digitalt innehåll*). Via en dator kan texterna sedan skrivas ut. Att kunna skriva ut en färdigskriven text och ge eleven en papperskopia av den är värdefullt ur flera synvinklar, inte minst för att det är motivationshöjande och bekräftande.

Skolstil 2 är en betalapp och finns både för iPad och för Android surfplatta. Finns även för pc. Läs mer på www.skolstil.se eller www.skolappar.nu/skolstil-2.

Dikteringsfunktion

För dig som använder iPad eller iPhone finns det en mycket bra funktion inbyggd i verktyget, nämligen en dikteringsfunktion till tangentbordet. Funktionen omvandlar tal till text. Du eller en elev trycker på mikrofonsymbolen på tangentbordet och börjar tala. Talet omvandlas direkt till skriven text och man kan se orden och meningarna bildas i skrift samtidigt som man talar.

Detta medför att eleven får syn på koppling ljud-bokstav, vad ord är, att det bildas mellanrum mellan orden och meningarna och att talet helt enkelt kan anta formen av skrift. Eftersom man måste säga "punkt" eller "frågetecken" i slutet av en mening, lär sig eleven också skiljetecknens funktion i språket.

Diktering fungerar också om man har ett annat språk än svenska på tangentbordet och därför passar funktionen också för modersmålsstöd och modersmålsundervisning.

Eftersom dikteringsfunktionen är en funktion på tangentbordet, finns den tillgänglig i alla sammanhang där tangentbordet används (sms, mejl, Skolstil 2, ordbehandling, Google). Funktionen ställs in med ett enkelt klick via enhetens inställningar för tangentbord.

Här kan du se ett videoklipp om dikteringsfunktionen på iPad eller iPhone:
https://youtu.be/K_PD_CcOdT

Ordinlärning, stavning, läsning

Bitsboard

Bitsboard lämpar sig för läs- och skrivinlärning, uttal (röstinspelningsfunktion finns), frasinlärning, ordförrådsträning, sifferträning med mera, också på modersmålet. Appen baserar sig på så kallade ”flashcards”, bits, som består av bild, text och ljud. En grupp med bits bildar ett set. Till varje set finns automatiskt ungefär 25 minispel där inläraren tränar på innehållet i bitsen på olika sätt. Läraren väljer vilka spel som ska vara tillgängliga för eleverna för varje set och vilka som ska tas bort.

Det finns en uppsjö av färdiga set att ladda ner. Dessa är sökbara i Bitsboards katalog (t.ex. under sökorden “sfi”, “svenska” eller “svenska verb” och liknande). De “set” man hittar kan användas som de är eller anpassas till de egna elevernas behov. Man kan ändra så väl bilder, redigera texter och ändra ljudet. Man kan organisera sina set utifrån ämnet/temat i s.k. klasser. Man behöver ha ett bitsboard-konto för att göra egna set och dela dem till andra enheter.

När du gör en bit, väljer du en bild, från din enhet, från olika bildkällor som finns inbyggda i appen eller direkt från din kamera, och skriver ett ord eller en text under. Du läser in ordet/texten. Biten består sedan av bild/text/inläst ljud. Du bestämmer sedan med ett enkelt knapptryck vilka spel som just dina elever ska ha tillgång till, beroende på vad du vill att de ska träna. I varje spel får eleven respons på sina svar. Eleverna kan träna enskilt men också i par eller grupp, beroende på vilket spel de använder och på vilken språknivå de befinner sig.

Numera går det att ladda upp set från *Bitsboard* till ett webbaserat verktyg som heter *Quizlet* (läs mer i avsnittet om *Quizlet*). Har man skapat något i *Bitsboard* och hellre vill använda det i *Quizlet* så går det utmärkt. Då är fördelen att materialet blir tillgängligt även på t.ex. en dator.

Appen *Bitsboard* finns endast för iPad och iPhone och går alltså inte att använda på Android-enheter. *Bitsboard* finns i en gratisversion och en betalversion (*Bitsboard Pro*). För eleverna räcker det med gratisversionen men du som lärare behöver *Bitsboard Pro*.

Läs mer på www.skolappar.nu/bitsboard

Quizlet

Quizlet är både ett webbaserat verktyg och en app för glos- och frasträning med hjälp av text, bild och ljud (röstinspelning). Man skapar själv ordlistor som eleverna ska träna på, dvs man skriver texterna, väljer ut bilderna och spelar in sin röst. Via datorn/appen kan eleverna öva på orden i ordlistan med hjälp av sex olika ordspel (t.ex. flashcards, matchning eller diktamen). Text, ljud och bild används i alla spel. Eleven spelar endast mot sig själv. Verktyget/appen har även en testfunktion med självrättning. Man kan ställa in olika språk för både skrift och uppläsning, vilket gör verktyget användbart även för modersmålsundervisning.

Via appen/webbverktyget kan eleverna öva på ordlistorna när och var de vill. *Quizlet* förser varje ordlista och varje enskilt spel i ordlistan med en länk (och även en s.k. inbäddningskod), så det är enkelt att dela ordlistor samt göra ordlistor och utvalda spel tillgängliga för eleverna: t.ex. genom att skapa QR-koder (se avsnittet om QR-koder), ge eleverna länkar eller ladda upp utvalda spel på klassens blogg eller lärplattform. Du kan också skapa klasser i *Quizlet* och på så sätt leda eleverna till det du vill att de ska öva på.

Man kan även skriva ut korten man skapat, t.ex. som listor med text och bild i olika format. Dessa kan man förslagsvis plasta in och använda analogt i klassrummet – matcha ord och bild. Vidare kan ordlistorna från *Quizlet* (bild och text, ej ljud) importeras till *Bitsboard* (se avsnittet om Bitsboard ovan).

Nu finns också en spelvariant som heter *Quizlet Live o*ch som innebär att man kan spela i olika lag. För att ett lag ska kunna vinna, måste laget samarbeta. Eleverna brukar gilla att spela *Quizlet Live* och det skapar mycket aktivitet och glädje i klassrummet.

Quizlet fungerar på smarta mobiler, surfplattor och datorer. *Quizlet* finns både i en gratis version och i en betalversion (ett årsabonnemang). Det är i betalversionen man har tillgång till ljudinspelningsfunktionen och den är absolut att föredra eftersom datorrösten inte alltid är så bra. Läraren måste skaffa sig ett *Quizlet* -konto med inloggning. Eleverna klarar sig bra utan.

Här finns *Quizlet*: www.quizlet.com

Läs mer på www.skolappar.nu/quizlet

hejsvenska.se

Hej svenska är en webbsida där man kan bygga upp sitt ord- och frasförråd samt träna grundläggande skrivning, läsning och meningsbyggnad. Text, ljud och bild samspelar interaktivt och programmet är tänkt för individuell språkträning i elevens egen takt. Det finns elva fristående basteman, t.ex. bostad, kläder, färger, tid, familj, arbete, mat m.fl. Uppgifter som finns inom varje tema är genomtänkta och varierande och svårighetsgraden ökar successivt. Alla teman har samma struktur och uppgiftstyper är återkommande (matchning, rätt/fel, lucktext, koppling ljud/bokstav, lyssna/välja rätt bild, frågor med svarsalternativ mm). Ordförrådet och fraserna är på grundläggande nivå och ingår i vardagslivets domäner. *Hej svenska* fungerar bäst på en dator. Vill man jobba på en iPad går det t.ex. via webbläsaren *Puffin*. Tema Kläder finns som app i App Store.

Hej svenska finns här: www.hejsvenska.se

Läs-, skriv- och uttalsträning

Se bokstavsljuden

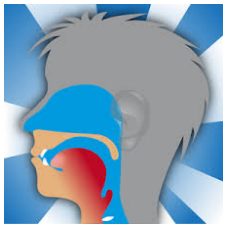

Som namnet antyder är *Se bokstavsljuden* en app (gratis) där man kan se var i munnen varje bokstavsljud formas och vilken bokstav som hör till ljudet. Den här funktionen är väldigt lämplig att använda för genomgång/repetition i helklass via en projektor.

Med hjälp av spelen i appen kan eleven träna på att koppla samman rätt bokstav med rätt ljud och träna på sitt eget uttal. *Se bokstavsljuden* tränar fonologisk medvetenhet på nybörjarnivå, men tyvärr har övningarna en något barnslig design.

Se bokstavsljuden finns för iPad och Android.
Läs mer på: www.skolappar.nu/se-bokstavsljuden

Alfavux

Alfavux är en betalapp för att träna och automatisera avkodning, ljudning av ord och stavning och för att öva fonologisk medvetenhet. Appen innehåller ca 200 ord/bilder och samtliga bokstavsljud i svenskan övas systematiskt. Det finns åtta olika nivåer/steg i appen och för varje försök får eleven återkoppling i form av rätt/fel.

Eleven hör ett ord uttalas samtidigt som en bild och ordets samtliga bokstäver visas. Genom att dra i bokstaven hörs bokstavsljudet. Eleven ska lyssna på och urskilja bokstavsljuden, identifiera rätt bokstav och avgöra bokstavens rätta plats i ordet som ska bildas. Slutligen ljudas hela ordet ihop. Eleven kan lyssna på ordet flera gånger samtidigt som eleven ser ordets ortografiska form

och övar på att själv ljuda ihop det. När eleven kan ett ord, kan han eller hon gå till nästa. *Alfavux* är en läsinlärningsapp skapad för vuxna andraspråksinlärare och den bygger på multimodalitet. Möjlighet att skapa en egna ordlistor finns. Appen lämpar sig bäst för individuell språkträning i elevens egen takt.

Alfavux finns endast för iPad.
Läs mer på: www.skolappar.nu/alfavux

LäsKod

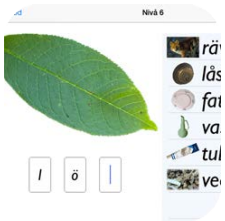

LäsKod är en betalapp som innehåller hundratals olika ord och där eleven tränar kopplingen mellan ljud och bokstav och därmed fonologisk medvetenhet men även stavning och ordförråd. Samtliga bokstavsljud i svenskan tränas. Appen är uppdelad i arton nivåer med en tydlig progression och ökande svårighetsgrad: från enstaka bokstäver och ljud och enstaviga ord upp till ord med fler stavelser. Svårighetsgraden ökar även från att matcha ljud och bokstav eller ljud och bild eller text och ljud till att behöva skriva ett helt ord själv efter att man har hört det uttalas. Appen passar bäst för individuell språkträning i elevens egen takt.

LäsKod finns endast för iPad.
Läs mer på: www.skolappar.nu/laskod

Knäck läskoden

Knäck läskoden är en betalapp för den allra mest grundläggande bokstavsinlärningen. Eleven tränar på bokstavsljud och lär sig att forma bokstäverna en och en (både gemener och versaler). Eleven skriver med fingret eller touch penna på surfplattans skärm medan pilar visar skrivriktning. Man kan också öva på att skriva enklare bokstavskombinationer. Det finns även ett spel där man ska trycka på det ord man hör och på så sätt öva fonologisk medvetenhet och hörförståelse. Appen lämpar sig mest för individuell språkträning i elevens egen takt.

Knäck läskoden finns endast för iPad.
Läs mer på: www.skolappar.nu/laskoden

Trädet

Trädet är en pc-programvara som man måste ha en skollicens för för att kunna använda (skolor kan testa programmet gratis i 30 dagar). I *Trädet* övar eleverna upp sin läs- och skrivförmåga, bl.a. kan de träna kopplingen ljud-bokstav. Du som lärare bestämmer vilka vokaler och konsonanter som ska ingå i övningspaketet för respektive elev. Via programmet kan du hela tiden följa/följa upp elevens resultat och progression.

Läs mer på: www.dyslexi.eu/nyatradet

Uttal.se

Uttal.se är en vanlig hemsida med webbadressen www.uttal.se och som sådan fungerar den på alla plattformar (smarta mobiler, surfplattor och datorer). Materialet är gratis att använda och dela. Sidan består av en mängd korta YouTube-filmer om hur svenskans olika bokstavsljud uttalas och formas i munnen (vokaler för sig, konsonanter för sig). Materialet går ut på att eleven tittar, lyssnar och härmar. Förutom vokal- och konsonantträning finns även kategorierna betoning och melodi. Sidan är överskådlig och användarvänlig och innehållet uppskattat av många elever. Om en elev har problem med vissa bokstäver och bokstavsljud, kan läraren skräddarsy ett "uttalspaket" åt eleven genom att välja ut filmer som övar just de ljud/bokstäver som eleven har visat sig ha svårigheter med. Det går också bra att använda sig av materialet för genomgångar i helklass.

Röstinspelning

Voicer - Sound Recorder

Voicer - Sound Recorder är en gratis och lättanvänd app för enkel röstinspelning. Eleverna kan spela in sig själva och sedan lyssna på sig själva medan de övar muntligt, antingen muntlig produktion eller dialoger eller läsning och uttal. Du som lärare kan spela in dina elevers muntliga redovisningar för att på så sätt ha underlag för bedömning (och sambedömning) av elevernas muntliga prestationer. Varje röstinspelning sparas som en ljudfil i appen. Ljudfilerna kan skickas via mejl och vid behov sparas på datorn, till exempel för dokumentation.

Voicer - Sound Recorder finns endast för iPad. För Android finns andra, liknande verktyg. Generellt finns det ett stort urval av diverse röstinspelningsverktyg för surfplattor.

Skapa multimodala genomgångar med skärminspelning

Explain Everything

Explain Everything är en användarvänlig betalapp som fungerar som en interaktiv whiteboardtavla (en smartboard i miniatyr) och passar utmärkt för att skapa interaktiva presentationer och genomgångar, även med ljud (röstinspelning finns). Med hjälp av skärminspelning kan presentationen bli film. Varken konto eller inloggning behövs och man kan ha flera projekt på gång samtidigt i appen.

Du kan infoga bilder, videoklipp, text, handskrift och olika objekt (rutor, pilar, cirklar, matematiska formler mm). Skärminspelningsfunktionen innebär att allt du gör på skärmen och allt du säger under skärminspelningen spelas in. En praktisk funktion är en rörlig markör som du kan använda dig av vid skärminspelningen så att eleverna kan följa med i den text som läses. Filmen kan sedan sparas, delas vidare eller laddas upp på *YouTube* för att därifrån göras tillgänglig för eleverna. Om du vill börja flippa ditt klassrum, är *Explain Everything* ett av de mest användbara verktygen. Det går utmärkt att låta även eleverna jobba i appen, antingen individuellt eller för grupparbeten och gemensamma redovisningar (t.ex. röstinspelningar, videoinspelningar, bildspel med bildtexter och inspelade kommentarer). Perfekt att använda i efterarbetet efter ett studiebesök. Låt exempelvis eleverna tillsammans göra en film om det!

Explain Everything finns i dagsläget endast för iPad.
Läs mer på: www.skolappar.nu/explain-everything

Educreations

Educreations är också en app (gratis) som fungerar som en interaktiv whiteboardtavla. Du behöver skapa ett konto och inloggning behövs för att skapa och spara filmer efter en skärminspelning. Endast ett filmprojekt åt gången är möjligt i gratisversionen. I jämförelse med *Explain Everything* är *Educreations* enklare men har också begränsningar. Du kan t.ex. inte ladda upp en färdig film till *YouTube* utan du måste använda dig av webbsidan www.educreations.com för att komma åt och dela dina inspelade presentationer (därav behov av konto och inloggning). Men som en digital whiteboardtavla fungerar appen alldeles utmärkt i klassrummet.

Ett konkret lektionstips med *Educreations* är en snabbdiktamen, t.ex. som uppvärmning i början av lektionen eller i slutet när man har lite tid över. Det går till så här: Varje elev har en surfplatta framför sig. Läraren säger ett ord (t.ex. en siffra, en färg, en veckodag) och eleverna skriver ordet med fingret på tavelytan i appen. När eleven är klar, vänder han eller hon surfplattan mot läraren

så att läraren kan se resultatet. Man resonerar om ordets korrekta stavning en stund. Ny sida i appen, ett nytt ord. Tio ord räcker som snabbdiktamen.

Ett annat sätt att använda *Educreations* med eleverna är att låta eleven forma bokstäver och/eller siffror med fingret eller för hand (med en touch penna) på appens vita tavelyta.

Educreations finns endast för iPad.
Läs mer på: www.skolappar.nu/educreations

Screencast-O-Matic

Screencast-O-Matic är ett webbaserat skärminspelningsverktyg som fungerar på en dator. Verktyget är gratis och ingen inloggning behövs men du behöver installera en enkel programvara enligt instruktioner du får på webbsidan. Att använda *Screencast-O-Matic* är enkelt och det är ett verktyg som du har störst nytta av själv som lärare. Behöver du förklara för dina elever hur de kan komma till en webbsida? Behöver du presentera innehållet på en webbsida för dina elever? Behöver du demonstrera för eleverna hur de ska jobba inne på en hemsida? Det är t.ex. för sådant som *Screencast-O-Matic* kan användas. Eller vill du spela in när du förklarar och läser upp innehållet i ett textdokument som eleverna ska jobba med? Det kan vara en läsuppgift eller grammatik eller en instruktion. Skärminspelning är en bra lösning att göra den typen av material tillgängligt för eleverna också utanför klassrummet och, inte minst, göra det multimodalt.

Skärminspelning är enkelt. Du öppnar ett dokument på din dator och du öppnar också *Screencast-O-Matic*. Sedan är det bara att välja ett område på datorskärmen/i dokumentet som ska spelas in, trycka på inspelningsknappen och börja tala/läsa. Naturligtvis behöver du en fungerande mikrofon. När du rör datormusen över inspelningsytan eller texten som du läser/förklarar, spelas rörelsen in och kommer att synas som en rörlig markör i inspelningen. När skärminspelningen är klar, skapas en film som du kan välja att spara på olika sätt eller exportera till *YouTube*.

Screencast-O-Matic är ett enkelt verktyg och saknar interaktiva presentationsfunktioner i stil med *Explain Everything* (se avsnittet ovan). Det enda du kan göra här är att röra datormusen över en text och prata/förklara muntligt. Det räcker ibland men inte alltid.

Läs mer om *Screencast-O-Matic* här: www.screencast-o-matic.com

QR-koder för koppling till digitalt innehåll

Om QR-koder i undervisningen

QR-koder är tvådimensionella streckkoder som fungerar som ett slags digitalt adresskort. I streckkoden ligger nämligen en webbadress gömd (kan även vara en text, en bild, ett ljud mm). Genom att skanna in koden med mobilen eller surfplatta, laddas webbadressen upp och den aktuella webbsidan öppnas. Är det fråga om ett videoklipp på *YouTube*, öppnas klippet. QR-koder är mycket användbara i undervisningssammanhang eftersom du med deras hjälp kan tillgängliggöra webbaserat material för dina elever. Eleverna slipper både skriva in webbadresser i webbläsaren eller använda sökmotorer. Med hjälp av en QR-läsare kan eleverna skanna/läsa in QR-koden med sina smarta mobiler eller surfplattor och på så sätt komma åt materialet direkt och utan omvägar. Det finns en mängd olika appar för att såväl skapa som läsa in QR-koder. De flesta är gratis och de är enkla att använda. Det finns QR-läsare för alla typer av surfplattor och smarta mobiler.

Att först läsa in ordlistor, texter eller skapa flippat klassrum och sedan göra materialet tillgängligt för eleverna genom att göra och klistra in QR-koder i det analoga material som eleverna sedan får utskrivet på papper är otroligt praktiskt. Vi rekommenderar det mycket.

QR Code Reader

Ett exempel på en gratis app som fungerar bra för elever för att skanna in QR-koder som du har skapat till dem är *QR Code Reader*. Att hjälpa eleverna med nedladdning av appen från App Store respektive Google Play är att rekommendera. Appen kan användas också till att göra nya QR-koder. Läs mer i *Om QR-koder* i början av det här avsnittet.

Cloud QR

Cloud QR är en gratis app att skapa QR-koder med. Fördelen med den här appen är att materialet som QR-koden ska leda till inte behöver ligga uppladdat på webben först. Med *Cloud QR* skapar du enkelt QR-koder till ett foto du just tagit (fotografera av ett facit), en text du just skrivit (en läsläxa), en kort ljudinspelning (uttal av ett svårt ord) eller en kort videosekvens (formandet av ett vokalljud). Läs mer i *Om QR-koder* i början av det här avsnittet.

Cloud QR finns endast för iPad.
Läs mer på: www.skolappar.nu/cloud-qr

Skapaqrkod.se

Skapaqrkod.se är ingen app utan ett webbaserat verktyg som fungerar på datorer och det är gratis och mycket enkelt att använda. På sidan finns till och med en videomanual om du behöver handledning.

Att kunna skapa QR-koder på datorn är praktiskt eftersom det är smidigt att kopiera den färdiga QR-koden, växla till ett Word-dokument och klistra in QR-koden där du vill ha den i dokumentet innan du skriver ut det och delar ut till dina elever. Läs mer i *Om QR-koder* i början av det här avsnittet.

Läs mer om *skapaqrkod.se* här: www.skapaqrkod.se

Bloggen i undervisningen

Wordpress

Wordpress är ett av de mest använda verktygen för att skapa en blogg eller hemsida. Det är ett blogg- och publiceringsverktyg, vilket betyder att du kan publicera dina egna eller elevernas texter, bilder, ljud och filmer. Det finns många snygga teman att välja mellan och det går utmärkt med de som är gratis. Så testa att göra en elevblogg och låt dina elever få med sig skolan hem i fickan.

Det finns mycket information om *Wordpress* på nätet.
Instruktionsfilm: WP-skolan - Lär dig Wordpress
Här finns *Wordpress*: www.sv.wordpress.com

Blogger

Blogger är också ett blogg- och publiceringsverktyg som tillhandahåller en mängd olika gratis mallar att använda för att lägga upp sin nya blogg.

Här finns Blogger: www.blogger.com.

Weebly

Ett tredje bloggverktyg är *Weebly* som också har många snygga teman.

Här finns Weebly: www.weebly.com/se

Skapa multimodala berättelser

Spark Video

Spark Video är ett lättanvänt verktyg från *Adobe* där eleverna själva kan skapa film - med bakgrundsmusik om man vill. Använd bilder som redan finns i appen eller lägg till egna (obs! tänk på upphovsrättsskyddet). Läs in ljud. Skriv in text. Ladda upp den färdiga filmen till *YouTube*. Dela den sedan med eleverna på deras blogg, lärplattform eller via QR-kod (läs mer i avsnittet *Om QR-koder*). Precis som i *Explain Everything* kan eleverna jobba individuellt eller i grupp och skapa gemensamma redovisningar. Jobbar man t.ex. med tema familj så kan eleverna göra egna filmpresentationer om sig själva med text, ljud och bild och du som lärare får bra dokumentation på alla färdigheter, inklusive den muntliga.

Spark Video är gratis och finns för iPad och iPhone.
Se instruktionsfilm här: Så här funkar Spark Video.

Book Creator

Book Creator är en betalapp där man kan skapa multimodala böcker. Det är en lättanvänd app där eleverna själva kan lägga in text – både med tangentbord och för hand – ljud och bild. Vill man kan man lägga på musik och det finns många sätt att laborera med layouten, t.ex. genom att byta färg på sidorna eller textrutorna. Man kan också infoga en hel film på en boksida.

När man läser in ljud i *Book Creator* skapas en liten högtalarsymbol som man kan lägga var man vill på sidan. Detta kan man göra hur många gånger som helst på samma sida, vilket oftast inte går i andra appar. Möjligheten finns alltså att läsa in text på både svenska och elevens modersmål och eleverna kan på detta skapa flerspråkiga böcker. Ha t.ex. samma text och bild två gånger på ett uppslag med svenskt ljud på den ena och elevens modersmål på den andra.

Jobbar du med iPad är det smidigaste sättet att dela böckerna från *Book Creator* i *iBooks* – en app som följer med gratis i alla iPads. Böckerna lägger sig frontade i *iBooks* och det ser väldigt snyggt och trevligt ut - och man bläddrar i dem som i riktiga böcker. I *iBooks* kan du skapa olika sidor för olika klasser och ni kan ha ett helt sfi-bibliotek med egenskapade böcker. Ett annat alternativ är att spara böckerna till iPadens kamerarulle och därifrån skicka dem till *YouTube* och skapa en länk därifrån.

Book Creator för både Android och iPad.
Läs mer på: www.skolappar.nu/book-creator.

iMovie

Appen *iMovie* är en filmredigerare som närmast kan liknas vid programmet *Movie Maker* som finns på pc-datorer. I *iMovie* kan du lägga ihop flera videosekvenser och foton/bilder till en sammanhängande film. Du kan göra snygga övergångar, klippa och redigera, lägga på bakgrundsmusik och ljudeffekter (finns i appens ljudbibliotek), spela in en berättarröst (bäst blir det när eleverna själva sköter den uppgiften) och lägga in textrutor med exempelvis titel eller eftertext. *iMovie* passar till exempel när du tillsammans med dina elever vill göra en dokumentärfilm om en gemensam utflykt eller ett studiebesök. Det är roligt och språkutvecklande att ha ett filmprojekt med klassen (bilder ska tas, bildtexter ska skrivas, repliker/kommentarer ska övas in, rösterna ska spelas in). Om du vill skapa en lockande reklamfilm inför ett arbetsområde, kan det också vara bra att använda sig av *iMovie*.

iMovie finns endast för iPad och iPhone och ingår numera gratis om du köper en ny iOS-enhet. Läs mer på www.skolappar.nu/imovie.

YouTube

Vill du jobba med att skapa filmer i undervisningen (flippa klassrummet eller göra elevfilmer av/med eleverna) så måste du ha ett konto på t.ex. *YouTube*. Ett konto på *YouTube* är detsamma som ett Google-konto (om du har en Gmail-adress, har du redan ett Google-konto och följaktligen också ett konto på *YouTube* och då kan du skapa en videokanal där). På *YouTube* publicerar du filmer som du har skapat med hjälp av andra digitala verktyg och du kan sortera dina filmer i egna spellistor. Du kan följa andra lärare och använda deras filmer i din egen undervisning. De i sin tur kan dela dina filmer, det vill säga filmer som du har lagt upp offentligt.

Att göra filmer med eleverna är roligt, språkutvecklande och motivationshöjande. Om deras filmer läggs upp på *YouTube* (olistat, inte offentligt), kan en elev med stolthet visa sin film hemma för barnen eller skicka en länk till släktingarna i hemlandet.

YouTube finns som app för alla smarta mobiler och surfplattor och även som en vanlig webbsida på datorn.

Här finns *YouTube*: www.youtube.com
Läs mer här: Skapa ett konto på YouTube

Skapa filmer med animeringar och avatarer

Tellagami

Tellagami är en väldigt rolig app att göra elevfilmer med. Appen fungerar som så att eleven först skapar sig en animerad avatar och väljer sedan en lämplig bakgrund för avataren att röra sig mot. Slutligen spelar eleven in sin egen röst. Avatarens munrörelser, mimik och gester skapas automatisk i och med att röstinspelningen blir klar (det är taltempot som påverkar rörelserna). När det gäller att skapa en avatar, är appens funktioner tydliga och ganska intuitiva. Eleven börjar med att bestämma avatarens kön och väljer sedan hudfärg, ögonfärg, hår och frisyr samt klädsel (typ av plagg och färg) och skor. Elever bestämmer också vilket ansiktsuttryck avataren ska ha. Alla dessa ovan nämnda alternativ kräver ingen läsning, utan bilder visar tydligt de olika alternativen. Däremot rekommenderar vi att du kommunicerar med varje elev under arbetet med avataren så att arbetssättet blir språkutvecklande. Ställ frågor av typen "Vilken tröja ska hon ha? Vilken färg? Är det bra så? Vill du byta?" och kräv svar av eleven. På så sätt blir "avatarfasen" en värdefull muntlig träning och en repetition och en fördjupning av ett specifikt ordförråd.

När det gäller valet av bakgrund, är det enklast om eleven har skrivit en kort berättande text (se appen Skolstil 2) som han eller hon sedan berättar muntligt med hjälp av avataren. Ta ett foto av textstycket (eller använd en annan bild som illustrerar elevens text) och lägg bilden som bakgrund. Låt eleven träna på sin text muntligt, med eller utan stödord. När eleven är redo, görs röstinspelningen. Den här fasen är också mycket språkutvecklande eftersom eleven får ett tillfälle att lyssna på sig själv, upptäcka sina svagheter och träna bort dem. Det är vanligt att eleven vill göra om röstinspelningen många gånger innan han eller hon är nöjd. En färdig Tellagami-film kan sparas, delas och publiceras på *YouTube*.

Tellagami finns för alla surfplattor. Det finns en gratisversion (tid till förfogande: 30 sec) och en betalversion (tid till förfogande: 90 sec). Betalversionen rekommenderas.
Läs mer på: www.skolappar.nu/tellagami-edu

Skapa interaktiva anslagstavlor

Padlet

Padlet är en interaktiv anslagstavla där du kan lägga in text, bilder, filmklipp, länkar etc. Det blir överskådligt och grafiskt snyggt och du kan t.ex. använda det för att tydliggöra för eleverna vad ni ska jobba med, t.ex. ett nytt arbetsområde. Du bäddar enkelt in din *Padlet* på elevernas blogg eller klassens lärplattform om ni har en sådan. Då kan eleverna läsa och/eller själva skriva in på anslagstavlan direkt via bloggen eller lärplattformen. Flera användare kan skriva i samma padlet samtidigt och allt som skrivs syn i realtid.

Ett undervisningstips när det gäller *Padlet* är att skapa en anslagstavla som endast innehåller en enkel fråga/kort hälsning från dig till eleverna och som varje elev ska försöka besvara. Det går bra att använda *Padlet* redan på nybörjarnivå, just för t.ex. enkla hälsningar/fraser av typen "Hej, hur mår du? Jag mår bra." Genom att skriva sina klasskamraters namn efter ett "hej", blir hälsningen personlig och borde läsas och besvaras av den berörda personen. Alla får skriva en hälsning och alla får och ska besvara en, vilket är roligt och motivationshöjande. Eleverna övar fraser, läsförståelse och att skriva. De övar också på att använda ett tangentbord, klicka med musen, scrolla och trycka på enter-knappen.

Ett annat sätt att använda *Padlet* är som s.k. "exit tickets" för en snabb utvärdering av en lektion/ett arbetsområde.

Padlet är ett gratis webbverktyg som fungerar på alla enheter. Läraren måste ha ett konto och en egen inloggning.
Padlet finns här: www.sv.padlet.com

Skapa interaktiva övningar för formativ bedömning

Kahoot

Kahoot är ett digitalt responssystem som man kan använda för att skapa interaktiva frågesporter med svarsalternativ samt olika enkäter och utvärderingar. Man kan skapa spel/frågesporter för att ta reda på elevernas förkunskaper/förförståelse inför ett nytt arbetsområde, för att repetera och öva ett specifikt ordförråd, begrepp och grammatik eller för att ta reda på och stämma av hur mycket eleverna har förstått av t.ex. en genomgång eller ett tema. Om du arbetar formativt i din undervisning är *Kahoot* ett mycket användbart verktyg för dig. Verktyget gör eleverna aktiva och det synliggör deras lärande. När man spelar en frågesport tillsammans på det här sättet (med omedelbar återkoppling), pågår en intensiv lärandeprocess.

Du behöver ett konto och en inloggning till *Kahoot*. Eleverna får en sifferkod att logga in med vid varje nytt speltillfälle. Du använder enklast *Kahoot* på datorn och visar spelet på tavlan via en projektor. Eleverna använder antingen datorer, surfplattor eller sina smarta mobiler för spelandet. Varje elev behöver en egen enhet att spela med.

Här finns *Kahoot*: www.getkahoot.com
Ett liknande responsverktyg är t.ex. *Mentimeter*. Den finns här: www.mentimeter.com

whiteboard.fi

Whiteboard.fi är ett gratis webbverktyg med vars hjälp man kan öppna en klassuppsättning digitala whiteboard tavlor i miniformat. Du som lärare skapar ett engångskonto, vilket genererar en engångskod för inloggning till eleverna. Eleven skriver in sitt namn och öppnar sin tavla. Du ser alla elevers minitavlor på din datorskärm. Du ger eleverna en uppgift, eleverna svarar genom att skriva på sin tavla. Varje elev ser endast sin egen tavla. Du ser alla tavlor. På din datorskärm ser du i realtid vad eleverna skriver. Om du projicerar allt på tavlan, dölj minitavlorna under tiden eleverna skriver. Det är ett tips. När alla har svarat, visar du svaren och bearbetar dem på ett lämpligt sätt. Sedan rensar du elevernas minitavlor med ett enkelt klick. Ny fråga, nya svar. Efteråt är det bara att stänga "tavelrummet". Inget sparas, inte ens din inloggning eftersom det bara var en engångsinloggning. Smidigt och enkelt. Och väldigt roligt. På det här sättet kan man träna bokstäver, räkneord, siffror, veckodagar, månader och liknande.

Här finns whiteboardtavlorna: www.whiteboard.fi

Hitta bilder

Att leta bilder till undervisningen är en viktig men även tidskrävande del av en lärares arbete, speciellt om man jobbar på sfi studieväg 1. Det ligger lätt till hands att googla och ta första bästa bild, men alla bilder är inte lagliga att använda. För dig som lärare är det viktigt att försäkra dig om att de bilder som du använder i din undervisning inte är upphovsrättsskyddade. Därför bör du leta efter bilder på webbsidor som tillhandahåller bildmaterial för fri nedladdning.

Sidor med bilder för fri nedladdning:
pixabay.se
fotofinnaren.se
fotoakuten.se
freedigitalphotos.net

Enkel bildredigering som t.ex. beskärning kan du vid behov göra direkt i surfplattans kamerarulle. Om du vill lägga till text eller andra objekt till bilden eller skapa ett collage med bilderna, måste du använda dig av något annat digitalt verktyg, t.ex. *PicCollage* för collage eller *Pixelmator* för redigering.

Dela och lagra digitalt innehåll

AirDrop

AirDrop är en trådlös delningsfunktion som finns på alla nyare modeller av iPhone och iPad. Det handlar om överföring via bluetooth och du kan överföra bilder, videoklipp, ljud, text- och PDF-filer mellan två eller flera iPad- och iPhone-enheter. Foton och videoklipp överförda via *AirDrop* lagras automatiskt i mottagarens kamerarulle. När det gäller övriga filer (textfiler och PDF-filer från t.ex. *Skolstil 2*) måste du aktivt välja ett lagringsverktyg (läs mer i avsnittet *Dela och lagra digitalt innehåll*).

Qikshare

Qikshare är en app som är Android-enheternas motsvarighet till *AirDrop* (se ovan)

Här finns *Qikshare*: www.qikshare.io

Dropbox

Det finns numera flera molntjänster där man kan förvara sina dokument och bilder. *Dropbox* är ett. Det är alltid smidigt att kunna ha åtkomst till sitt material, oavsett vilken enhet man är på. Du har alltså samma *Dropbox* i din dator, din surfplatta och din telefon. Vill man ha extra mycket utrymme kostar det lite pengar men man kommer långt med gratisversionen. Man kan också skapa en *Dropbox* till eleverna så att de kan ladda upp och lagra sina egna texter. En stor fördel med att använda sig av molntjänster är möjligheten att skriva ut texter som eleverna ursprungligen har skapat i t.ex. skrivappen *Skolstil 2* (läs mer i avsnittet *Trådlös delning av digitalt material mellan enheter*). För att kunna använda *Dropbox* behöver du ett konto och en inloggning.

Här hittar du *Dropbox*: www.dropbox.com

Andra likvärdiga verktyg för lagring och delning av digitalt innehåll är t.ex. *Google Drive* (www.google.se/intl/sv/drive) och *Google Dokument* (www.docs.google.com). Till dessa har du samma inloggning som till *YouTube* och *Gmail*.

Andra typer av digitala resurser

sfa.nu

Svenska för alla (Swedish for all) är en ny digital resurs för svenska som andraspråk som finns tillgänglig gratis på nätet. Det är en modern och pedagogiskt upplagd resurs. Målgruppen är vuxna andraspråksinlärare som väntar på att få börja på sfi eller som redan är inne i studierna. Menyerna finns både på svenska och engelska. Men även vi lärare har stor nytta av resursen eftersom den samlar jättemycket digitalt material och visar vägen till den guldgruva som internet är när det gäller digitala verktyg och tillgängligt digitalt material. Fokus ligger på att tillgängliggöra flippat klassrum som resurs, så det finns många filmade genomgångar publicerade på *sfa.nu*. Men det finns också länkar till webbsidor där det finns mer traditionella ordövningar och grammatikövningar. Materialet är kategoriserat i överskådliga teman och upplagt enligt en ökande svårighetsgrad. Det finns också information om sfi som skolform, länkar till kursplaner och mycket mer.

Ett bra sätt att använda den här resursen är att antingen använda materialet du hittar på *sfa.nu* i din egen undervisning, eller att tipsa enskilda elever om lämplig fördjupning eller repetition. För att eleven ska kunna hitta rätt kan du ge eleven en QR-kod till t.ex. en viss film, övning eller ett visst tema (läs mer i avsnittet om QR -koder).

Här finns *Svenska för alla*: www.sfa.nu

Digitala spåret

Digitala spåret känner du säkert till men vi ville ta med det här ändå. Det är en webbsida som samlar digitala övningar för sfi A, B, C, D, Sva grund och Svenska som andraspråk på gymnasiet. Här finns mycket samlat på samma ställe, bl.a. *Lexins* bildteman, Ord med film, lästräning, uttalsövningar och grammatik. *Digitala spåret* är inget verktyg i sig utan snarare en digital resurs med länkar till olika ställen på nätet där språkövningar och annat finns publicerat.

Digitala spåret fungerar bäst på en dator. Har man webbläsaren *Puffin* fungerar det på en surfplatta också.
Här finns *Digitala spåret*: www.digitalasparet.se

skolplus.se

Skolplus är en webbsida där det mesta av materialet kräver skollicens men några bra saker är gratis och fungerar på iPad. T.ex. finns det en mycket användbar klocka som du enkelt tar upp på tavlan vid genomgång av tid. Du drar i visarna med fingret och slår på och av minuter och digital tid. Solen lyser på dagtid och månen och stjärnorna tänds på kvällen. Man kan också öva t.ex. temperatur och årstider.

Här finns Skolplus: www.skolplus.se/lessons/clock2

elevspel.se

Elevspel är en webbsida med diverse spel tänkta för ungdomsskolan. Allt är gratis och här finns en hel del även för vuxna elever att öva på. Välj ämnet svenska så hittar du en mängd spel om allt från vokaler till ordföljd. Välj matematik och öva klockan. Välj geografi och öva t.ex. världsdelar. Gör en QR-kod (se avsnittet om QR-koder) som leder direkt till det du vill att dina elever ska jobba med. *Elevspel* finns också som app för Android-telefoner så att eleverna kan träna var de vill.

Här finns *Elevspel*: www.elevspel.se/amnen/svenska

Wikiversity: Digitala verktyg för språkutveckling

Wikiversity: Digitala verktyg för språkutveckling är en webbaserad plattform för språklärare. Syftet är att vara en inspirationskälla och en resurs när det gäller lektionstips, tricks och förslag angående språkutveckling (förstå, tala och skriva) med hjälp av digitala verktyg. Sidan innehåller länkar, guider, videoklipp och en del annat och är en liten guldgruva..

Digitala verktyg för språkutveckling finns här (obs! en förkortad länk): http://bit.ly/2gg9moO

Musixmatch

Jobbar du med musik på lektionerna och vill att eleverna ska kunna läsa texten samtidigt som de lyssnar? Då är *Musixmatch* en smart app. Texten följer med musiken ungefär som i karaoke. Bäst funkar appen om den är länkad till *Spotify*, eftersom den då hittar fler låtar. Hittar man inte låttexten man söker kan man själv lägga in den via *musixmatch.com*. Du synkar sedan texten med musiken i appen. Om du skriver ut låttexten på papper till eleverna, lägg till en QR-kod till musiken!

Musixmatch är gratis och finns både för iPad/iPhone och Android.
Här finns *Musixmatch*: www.musixmatch.com

Lexin

Lexin är ett översättningsverktyg och ett lexikon och finns i flera varianter:

1. *Lexikon*, översättning mellan svenska och modersmålet http://lexin.nada.kth.se/lexin/
2. *Lexin bildteman* (med ljud) http://lexin.nada.kth.se/lang/bildteman/
3. Lexin animationsteman http://lexin.nada.kth.se/lang/lexinanim/

Lexin finns för surfplattor och som webbsida.
Lexin finns här: http://lexin.nada.kth.se/lexin/

Google translate

Google translate är också ett översättningsverktyg. Lär eleverna att ta Googles översättningar med en nypa salt. Det blir inte alltid rätt. En bra funktion är dock att man kan fotografera en text och sedan få den översatt och uppläst. Vänder man på telefonen får man texten snyggt över hela skärmen. En övning kan vara att gå ut på stan och fotografera skyltar och sedan jobba med översättningarna i klassrummet.

Google translate finns på alla plattformar, både som webbsida och app.
Google translate finns här: https://translate.google.se/?hl=sv

Pinterest

Hur ska man då komma ihåg allt om alla appar, sajter, bloggar, läromedel och annat intressant som man läser och hör om? Vi rekommenderar *Pinterest* som är en digital anslagstavla där man laddar upp, organiserar och delar med sig av bilder som länkar till t.ex. en webbsida eller app. Man "pinnar" det man vill spara. Skapa ett konto och sök på t.ex. sfi. Sedan är det bara att plocka hem en "pin" från någon annans *Pinterest* till en av dina egna anslagstavlor. Du kan också följa andra på *Pinterest*, antingen bara en anslagstavla som intresserar dig eller också hela användaren, ungefär som på *Twitter*. Du pinnar enkelt helt nya pins från din telefon, iPad eller dator.

Pinterest är gratis och *Sfipaddan* förklarar hur det fungerar: Sfipaddan förklarar Pinterest